

Høringsnotat

Forslag til lov om endring i lov 25. juni nr. 69 om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven) § 14 om overtredelsesgebyr

Innhold

1 Innholdet i høringsnotatet	3
2 Oversikt over økodesignforordningen	4
2.1 Formålet med økodesignforordningen	4
2.2 Overgang fra direktiv til forordning	6
2.3 Forordningens virkeområde, artikkel 1 og 2	6
2.4 Økodesign i delegerte rettsakter, artikkel 4.....	6
2.4.1 Delegerte produktspesifikke rettsakter - økodesignkrav	6
2.4.2 Produktraspekter, artikkel 5 jf. vedlegg I.....	7
2.4.3 Ytelseskrav, artikkel 6 jf. vedlegg II	7
2.4.4 Informasjonskrav, artikkel 7	7
2.5 Digitale produktpass og merker, artikkel 9 – 17, jf. vedlegg III	8
2.6 Minimumskrav til offentlige anskaffelser, artikkel 65.....	8
2.7 Selvregulerende tiltak, artikkel 21 og SMEs, artikkel 22	8
2.8 Plikter for økonomiske aktører i verdikjeden, artikkel 27-38.....	9
2.9 Særskilt forbud mot destruksjon av usolgte varer, artikkel 23-26	9
2.10 Egenkontroll, markedstilsyn og grensekontroll.....	9
2.10.1 Produktsamsvar, artikkel 39-63	9
2.10.2 Nasjonale offentlige myndigheters ansvar: Internt markedstilsyn m.v., artikkel 66-71	10
2.10.3 Forsterket grensekontroll basert på digitale produktpass, artikkel 15	10
3 Statens forpliktelse til å ha og bruke sanksjonsmidler, artikkel 74	10
4 Håndheving av økodesignkrav, gjeldende rett.....	11
4.1 Bærekraftige produkter-loven § 14.....	11
4.2 Produktkontrollloven § 12 og § 12 a	11
4.3 Virkemidler for tilsynsmyndighetene for å fremme overholdelse av økodesignregelverket.....	12
5 Håndheving av økodesignforordningen i andre land i Norden	12
6 Behovet for lovendring, departementets vurderinger.....	13
7 Overtredelsesgebyr for brudd på plikter i økodesignforordningen rettet mot de økonomiske aktørene	16
7.1 Generelle rettslige utgangspunkter om overtredelsesgebyr	16
7.2 Rettslige utgangspunkter for overtredelsesgebyr ved brudd på økodesignforordningen, departementets vurdering.....	17
7.3 Sætrekk ved økodesignforordningen - oppbygning og formål	17

7.3.1 De grunnleggende pliktene for de økonomiske aktørene nedfelt i forordningen får anvendelse innenfor produktspesifikke delegerte rettsakter (økodesignkrav)	17
7.3.2 Brede og sammensatte formål, sum-effekt	19
7.4 Hvilke handlingsnormer i forordningen bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, departementets vurdering	20
7.4.1 Oversikt	20
7.4.2 Økodesignkrav som vilkår for markedsadgang	20
7.4.3 Digitale produktpass	25
7.4.4 Merker	26
7.4.5 Lagre av usolgte forbrukerprodukter	27
7.4.6 Samsvarsvurderinger	28
7.5 Forslag til nytt første ledd i bpl. § 14	29
8 Økonomiske og administrative konsekvenser	29
9 Forslag til endring i § 14 om overtredelsesgebyr	30

1 Innholdet i høringsnotatet

Med dette notatet sender Klima- og miljødepartementet på høring forslag til endringer i lov 25. juni nr. 69 om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven), om overtredelsesgebyr for overtredelser av plikter i økodesignforordningen rettet mot økonomiske aktører. Endringene er nødvendige for å kunne sanksjonere overtredelser av EUs økodesignforordning som del av norsk lovgivning.

Bakgrunnen for forslagene i dette notatet er behovet for supplerende bestemmelser knyttet til gjennomføring av EUs økodesignforordning EU 2024/1781 (økodesignforordningen) i norsk rett. Gjennomføring av selve økodesignforordningen vil skje gjennom en endring av bærekraftige produkter-loven § 3 hvor det blir foreslått å gjennomføre forordningen på lovs nivå ved inkorporasjon.

Forslaget om å lovfeste økodesignforordningen i bærekraftige produkter-loven § 3 var på høring som del av forslaget til lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (høringsnotat 30. juni 2023). Det kom ingen merknader i høringen til forslaget om å gjøre økodesignforordningen til norsk lov. Økodesignforordningen ble imidlertid ikke inkludert i proposisjonen om ny lov som ble sendt til Stortinget (jf. Prop. 69 LS (2023-2024) om lov om bærekraftige produkter og verdikjeder) fordi prosessen i EU og EFTA ikke var kommet langt nok.

Etter at bærekraftige produkter-loven ble vedtatt og trådte i kraft fra 1. juli 2024 er økodesignforordningen trådt i kraft i EU (18. juli 2024). Det er behov for enkelte tilpasninger ved innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Når EØS-komiteen har fattet vedtak om innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen, vil regjeringen fremme en proposisjon LS om samtykke til innlemmelse av økodesignforordningen i EØS-avtalen og de nødvendige endringene i bærekraftige produkter-loven. Målet er at de endringene som foreslås i dette høringsnotatet skal fremmes samtidig i denne lovproposisjonen. En oversikt over innholdet i økodesignforordningen er tatt inn i punkt 2. Det vises også til EØS-notat publisert 10. mars 2025.

Bærekraftige produkter-loven har forskriftshjemler for å sanksjonere overtredelser av bestemmelser gitt i forskrift med hjemmel i blant annet § 3 og § 4 slik de nå står. Økodesignforordningen skal gjøres gjeldende på lovs nivå. Forordningen er en overordnet ramme som dels inneholder grunnleggende plikter for de økonomiske aktørene, og dels er hjemmel for utvikling av underliggende, produktspesifikke rettsakter (delegated acts). Sanksjonsbestemmelsene i bærekraftige produkter-loven mangler bestemmelser som angår brudd på pliktbestemmelser som følger direkte av økodesignforordningen. Brudd på disse vil være lovbrudd. Gjeldende sanksjonsbestemmelser i loven må derfor suppleres med bestemmelser som gjør det mulig å rette sanksjoner mot brudd på de handlingsnormene som følger av forordningen (dvs. det som blir loven) selv og som retter seg mot de økonomiske aktørene. Dette notatet redegjør for regjeringens forslag til endring av bpl. § 14 om overtredelsesgebyr for brudd på bestemmelser som nevnt.

Til opplysning for høringsinstansene vil departementet nevne at et høringsnotat om ny § 4 a i bærekraftige produkter-loven er sendt på høring fra Miljødirektoratet 28. oktober med

høringsfrist 9. desember 2025. Forslaget innebærer at det gis hjemmel til å gjennomføre bærekrafts- og utslippsreduksjonskriterier i direktiv (EU) 2018/2001 (fornybardirektiv II). Forslaget innebærer også at det gis hjemmel til å fastsette krav som skal gjennomføre EØS-rettslige forpliktelser i fornybardirektiv II om å fremme alternative brensler, eksempelvis gjennom omsetningskrav. Det foreslås videre hjemmel til å gjennomføre omsetningskravene for omsettere av flydrivstoff i forordning (EU) 2023/2405 (ReFuelEU Aviation). Forslaget til endringer relatert til fornybardirektivet innebærer enkelte endringer i bpl. § 14 som konsekvens av at det innføres en ny § 4 a, men berører ikke forslagene til endringer i forbindelse med økodesignforordningen som fremmes i dette høringsnotatet.

I forbindelse med lovfesting av økodesignforordningen er det også behov for å endre gjeldende forskrifter som inneholder nødvendige gjennomføringsbestemmelser om økodesign. Miljødirektoratet vil sammen med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sende på høring forslag til revidert økodesignforskrift med forslag til utfyllende bestemmelser om blant annet markedstilsyn og sanksjoner. Den nye økodesignforskriften vil også gjennomføre rettsakter vedtatt med hjemmel i økodesigndirektivet. I forbindelse med overgangen fra direktiv til forordning (se nedenfor pkt. 2.2) og utforming av overgangsbestemmelser vil det også være viktig å påse at brudd på forskrifter om økodesign, uansett om de er vedtatt med hjemmel i produktkontrollen eller i bærekraftige produkter-loven, heretter kan ilegges overtredelsesgebyr.

I tillegg til nye sanksjonsbestemmelser er det nødvendig å gjøre enkelte justeringer i de øvrige tilsyns- og håndhevingsbestemmelsene i loven for å sørge for at ikke bare bestemmelser vedtatt i medhold av loven, men også bestemmelser i loven selv kan følges opp av tilsynsmyndighetene. Justeringene innebærer at det i bærekraftige produkter-loven § 5 om tilsynsmyndighet, § 6 om opplysningsplikt, § 7 om nødvendige vedtak for gjennomføring av loven, § 10 om forskrift om meldeplikt, § 11 om internkontroll, § 12 om gebyr og § 13 om tvangsmulkt vises til bestemmelser, krav og vedtak gitt *i eller* i medhold av loven. Disse justeringene er i tråd med lovforslaget som var på høring i 2023, og omtales ikke nærmere her. Det samme gjelder forslaget som var på høring om å innta en ny bestemmelse om fjerning av nettinnhold mv., som foreslås inntatt for å gjennomføre markedstilsynsforordningen artikkel 14 nr. 4 bokstav k, og samtidig oppfylle kravene til håndhevingshjemler for markedstilsynsmyndighetene knyttet til nettinnhold i økodesignforordningen artikkel 35 nr. 2. Disse endringene i loven vil bli nærmere redegjort for i en samlet proposisjon LS til Stortinget om endringer i bærekraftige produkter-loven for gjennomføring av økodesignforordningen i norsk rett. Proposisjonen planlegges fremmet for behandling i Stortinget i vårsesjonen 2026.

2 Oversikt over økodesignforordningen

2.1 Formålet med økodesignforordningen

Et forsterket rammeverk for bærekraftige produkter i hele livsløpet er et av de viktigste større nye grepene i EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 og i Norges strategi for sirkulær økonomi fra 2021 og handlingsplan fra 2024. EUs økodesignforordning er den største enkeltstående rettsakten for å fremme et marked med mer bærekraftige produkter som er designet slik at de er tilpasset en sirkulær økonomi i hele sitt livsløp. Bakgrunnen er et for høyt ressursforbruk i økonomien og behovet for å effektivisere bruken av tilgjengelige

ressurser og redusere klima- og miljøbelastningen fra produksjon og forbruk av produkter i hele økonomien. Formålet er å redusere fotavtrykket fra produksjon og forbruk av produkter i hele det indre marked i EU.

Forordningen har et vidt saklig virkeområde. Den omfatter energirelaterte produkter som i dag, men innebærer en vesentlig utvidelse i forhold til økodesigndirektivet. Forordningen gir EU-kommisjonen adgang til å stille krav til bestemte egenskaper ved produkter (såkalte «produktaspekter», se forordningens artikkel 5) for potensielt alle produkter som settes på markedet i EU, med unntak av noen få områder som for eksempel mat og medisiner til mennesker og dyr.

Som rettslig konstruksjon er forordningen ikke ny, men bygger på den samme modellen som ble introdusert gjennom økodesigndirektivet, og som har virket i om lag 20 år. Direktivet har vært avgrenset til elektriske og elektroniske produkter og krav til energiforbruket i utvalgte produkter innenfor dette produktspekteret. Sammen med kravene til energimerking av elektriske og elektroniske produkter har dette regelverket gitt målbare og betydelige reduksjoner i energiforbruk i elektriske og elektroniske produkter med tilhørende reduserte klimagassutslipp og annen miljøbelastning.

I forhold til miljøregelverket i EU/EØS representerer økodesignforordningen en betydelig utvidelse av begrunnelsen og formålet med kravstilling til produkter i forhold til hittil rådende miljøregelverk i Europa. Krav til produkter i miljølovgivningen har til nå fokusert på produkter som kan medføre skade på helse og miljø, både som produkter og som avfall. Dette regelverket er motivert av å forebygge og avbøte risiko for helse- og miljøskade, typisk fra innhold av helse- og miljøskadelige kjemikalier i produkter. Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) er den viktigste generelle, norske hjemmelsloven for å forebygge «helseskade» og «miljøforstyrrelse» fra farlige produkter. En stor del av regelverket gitt med hjemmel i loven dreier seg om restriksjoner eller forbud mot visse kjemikalier og/eller visse bruksområder i produkter. Selv om kjemikalierregelverket har fått et stadig større omfang, er det relativt sett fortsatt et lite antall produkter som blir underlagt bindende krav med hjemmel i lovverket.

Økodesignforordningen har en bred begrunnelse og innfallsvinkel til produktregulering: Skal omstillingen til sirkulær økonomi bli tilstrekkelig kraftfull, bør produkter som omsettes i markedet, uansett om de er skadelige eller ikke, ha et minimum av bærekraftsegenskaper og være tilpasset en sirkulær økonomi i hele sitt livsløp. For å få det til må man sette inn tiltak tidlig i livsløpet når produktene blir designet og produsert, derav begrepet «økodesign». I henhold til EUs handlingsplan for sirkulær økonomi kan så mye som 80 % av et produkts bærekraftsegenskaper bli bestemt i designfasen. Formålet med forordningen er å fremme positive egenskaper ved produkter som bidrar til et lavere klima- og miljøfotavtrykk. Målet er å gjøre bærekraftige produkter til normen i markedet (jf. «Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, «On making sustainable products the norm», datert 30. mars 2022.) Det vises også til omtalen av det forsterkede produktrammeverket og bakgrunnen for at det har vært behov for ny norsk lovgivning i Prop. LS 69 (2023-2024) Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven).

2.2 Overgang fra direktiv til forordning

Økodesignforordningen skal erstatte gjeldende økodesigndirektiv (2009/125/EF).

Økodesigndirektivet er en ramme om krav til utforming av produkter i utfyllende rettsakter, men har et snevrere anvendelsesområde enn økodesignforordningen. Økodesigndirektivet har hovedsakelig stilt krav til energieffektivitet i energirelaterte produkter. De siste årene har EU gradvis utvidet kravstillingen til energirelaterte produkter til å omfatte også andre miljøaspekter enn energiforbruket, slik som andre og mer generelle krav til miljøvennlig utforming av husholdningsoppvaskmaskiner eller kjøle- og fryseapparater. Gjennomføring av økodesigndirektivet er hjemlet i produktkontrollen § 4 a og nå også i lov om bærekraftige produkter og verdikjeder § 3.

Overgangen fra direktiv til forordning er regulert i artikkel 79 i økodesignforordningen, som opphever økodesigndirektivet med virkning fra 18. juli 2024, men samtidig fastsetter at flere bestemmelser i direktivet skal fortsette å gjelde for underliggende rettsakter som er vedtatt i medhold av økodesigndirektivet. Denne overgangsordningen blir gradvis faset ut. Dette skal sikre rettslig forutsigbarhet og kontinuitet for produkter som allerede er plassert på markedet eller tatt i bruk i samsvar med bestemmelsene i økodesigndirektivet.

2.3 Forordningens virkeområde, artikkel 1 og 2

Formålet med økodesignforordningen har vært å etablere en bredest mulig basis for å stille krav til produkters bærekraft i EUs indre marked. Forordningens virkeområde omfatter alle produkter, med unntak av mat, fôr, legemidler, legemidler til dyr, levende planter, dyr, mikroorganismer, produkter med menneskelig opphav («produkter av human opprinnelse»), avlsmateriale fra planter og dyr og kjøretøy. Disse områdene er regulert andre steder. Som produkter regnes også komponenter og mellomprodukter. Produkter skal bare bringes i omsetning eller tas i bruk dersom de oppfyller økodesignkravene som gjelder for disse produktene, og som er fastsatt i de delegerte rettsaktene vedtatt i henhold til artikkel 4 i forordningen, jf. forordningen artikkel 3 nr. 1. Dette gjelder uavhengig av hvor produktene er produsert.

2.4 Økodesign i delegerte rettsakter, artikkel 4

2.4.1 Delegerte produktspesifikke rettsakter - økodesignkrav

Økodesignforordningens artikkel 4 nr. 1 gir EU-kommisjonen fullmakt til å stille krav til økodesign, såkalte «økodesignkrav», gjennom delegerte rettsakter. Økodesignkravene er basert på en liste over produktspekter som er uttømmende angitt i forordningen artikkel 5, og som er grunnlag for kravstilling til produktene i den grad de er relevante for den aktuelle produktgruppen som det utferdiges økodesignkrav til. Kravene faller i to hovedkategorier: ytelseskrav jf. artikkel 6, og informasjonskrav, jf. artikkel 7. Dokumentasjon om at produktet oppfyller økodesignkravene, informasjon til brukerne av produktet og til tilsynsmyndigheter skal være lett tilgjengelig gjennom digitale produktpass etter reglene i forordningen kapittel III. Hva en delegert rettsakt som et minimum skal inneholde er regulert i artikkel 8 i forordningen. Alle produkter hvor det er fastsatt informasjonskrav skal ha digitale produktpass, jf. artikkel 9, med mindre det er gjort særskilt unntak etter artikkel 9 nr. 4. Digitale produktpass skal danne grunnlag for digitalt basert kontroll av importerte produkter ved grensepassering.

2.4.2 Produktraspekter, artikkel 5 jf. vedlegg I

Kravene i de delegerede rettsaktene er basert på et utvalg produktraspekter som er listet i artikkel 5. Listen over produktraspekter i bokstav a-p er uttømmende. Forordningen gir EU-kommisjonen hjemmel til å utferdige rettsakter som fastsetter økodesignkrav for en spesifikk produktgruppe. Disse økodesignkravene skal forbedre produktraspekter listet i artikkel 5, som er relevante for denne produktgruppen. Innholdet i produktraspektene er ytterligere konkretisert i vedlegg I til forordningen.

Økodesignkrav kan bli fastsatt for å fremme følgende produktraspekter:

- a) Holdbarhet
- b) Pålitelighet
- c) Ombrukbarhet
- d) Oppgraderbarhet
- e) Reparerbarhet
- f) Mulighet for vedlikehold og istandsettelse
- g) Forekomst av stoffer som gir grunn til bekymring
- h) Energibruk og energieffektivitet
- i) Vannbruk og vanneffektivitet
- j) Ressursbruk og ressurseffektivitet
- k) Materialgjenvunnet innhold
- l) Mulighet for refabrikasjon
- m) Mulighet for materialgjenvinning
- n) Mulighet for materialutnyttelse
- o) Miljøpåvirkning, herunder karbon- og miljøavtrykk
- p) Forventet avfallsgenerering

2.4.3 Ytelseskrav, artikkel 6 jf. vedlegg II

Innenfor rammen av produktraspektene som det stilles krav om, skal ytelseskravene, ihht. artikkel 6, i relevant utstrekning stille krav til hvor mye produkter skal yte, innenfor en liste parametere i vedlegg I til forordningen. Det kan gjelde ytelse relatert til levetid, reparerbarhet, mulighet for oppgradering, innhold av materialgjenvunnet råmateriale, klima- og miljøfotavtrykk eller innhold av kjemiske stoffer som kan gi grunnlag til bekymring. Det kan stilles krav til en bestemt metodikk eller fremgangsmåte for å dokumentere ytelsen til produktet, som skal kunne verifiseres.

2.4.4 Informasjonskrav, artikkel 7

Artikkel 7 omhandler spesifikke informasjonskrav EU-kommisjonen kan stille i delegerede rettsakter. Forordningen legger stor vekt på at informasjon om produktene skal være lett tilgjengelig for et bredt tilfang av brukere slik som industri, profesjonelle avfallsbehandlere, private forbrukere, offentlige oppdragsgivere og tilsynsmyndigheter. Den skal fortrinnsvis foreligge i digital form. Informasjonen skal som minimum inneholde krav til digitale produktpass og innhold av kjemiske stoffer som kan gi grunn til bekymring. I tillegg kan det i nødvendig utstrekning stilles krav til informasjon om

- produktets spesifikke ytelse, jf. artikkel 6 og vedlegg II
- hvordan installere, bruke, vedlikeholde, reparere og kassere produktet

- hvordan demontere, materialgjenvinne eller kassere produktet ved endt bruk hos profesjonelle avfallsbehandlere
- andre sider ved produktet som har betydning for brukere, slik som gjenstående levetid, potensial for ombruk, mv.

2.5 Digitale produktpass og merker, artikkel 9 – 17, jf. vedlegg III

Et helt nytt element i EUs regelverk som forordningen innfører, er digitale produktpass. Digitale produktpass er verktøy som gir tilgang til digitalt lagret dokumentasjon og informasjon om produktene, for eksempel ved scanning av en strekkode på produktet e.l. Alle produkter hvor det er utferdiget informasjonskrav skal ha digitale produktpass. Digitale produktpass vil gjøre digital tilgang til produktspesifikk informasjon knyttet til bærekraft, sirkularitet og etterlevelse av reglene enklere. Dette vil gjøre det lettere for aktørene i hele produktets verdikjede og for forbrukerne å ta mer informerte valg, samtidig som arbeidet for tilsynsmyndigheter forenkles. Produktspesifikke regelverk vil spesifisere hvilke data som skal inkluderes i produktpasset for det bestemte produkt/produktgruppe, og hvilke aktører som skal ha tilgang til hvilke data.

Forordningens kapittel III og vedlegg III inneholder en rekke bestemmelser med krav til produktpasset innhold, innretning og funksjon. Krav til produktpasset vil ytterligere bli spesifisert i delegerede rettsakter under forordningen. Informasjon kan også i visse tilfelle bli pålagt gitt i form av et merke på produktet, og artikkel 7 og 16 stiller spesifikke krav til merking. For å beskytte forbrukere er det forbudt å bringe i omsetning eller ta i bruk produkter med merker som kan forvirre eller villedende kunder, jf. artikkel 17.

2.6 Minimumskrav til offentlige anskaffelser, artikkel 65

Forordningen inneholder i artikkel 65 hjemmel for EU-kommisjonen til å stille minimumskrav til anskaffelser av produkter hvor det er vedtatt økodesignkrav. Dette gjelder anskaffelser som faller inn under anskaffelsesdirektivene 2014/24/EU og 2014/25/EU. Kravene kan også omfatte anskaffelser av tjenester hvor produkter med økodesignkrav skal brukes. Formålet er å ytterligere forsterke omstillingen i produktmarkedet ved at offentlige oppdragsgivere blir pålagt å handle i den delen av markedet som scorer høyest på bærekraftige egenskaper og ytelse, jf. paragraf 100 i forordningen. Minimumskrav til anskaffelsen kan fastsettes, i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser, i form av tekniske spesifikasjoner, tildelingskriterier kontraktvilkår eller mål.

2.7 Selvregulerende tiltak, artikkel 21 og SMEs, artikkel 22

Forordningen åpner i artikkel 21 for at virksomheter selv, på nærmere bestemte vilkår, kan utvikle og registrere selvregulerende tiltak for sine produkter på områder hvor det ikke ennå er vedtatt eller planlegges å innføre økodesignkrav, som alternativ til regulering. EU-kommisjonen skal se hen til registrerte selvregulerende tiltak når de utvikler underliggende rettsakter for nye produktgrupper. På denne måten kan produsenter påvirke utviklingen av rettsakter for nye produktgrupper, samtidig som de incentiveres til å ligge i forkant og bidra til utviklingen av bærekraftige produkter. Slike tiltak må godkjennes av EU-kommisjonen og informasjonen om tiltakene skal være offentlig tilgjengelig. Forordningen anerkjenner også utfordringene for små og mellomstore virksomheter, og deres situasjon vil bli hensyntatt når økodesignkrav utformes og iverksettes, jf. artikkel 22.

2.8 Plikter for økonomiske aktører i verdikjeden, artikkel 27-38

Forordningen inneholder omfattende og spesifikke krav til leddene i omsetningskjeden, fra produksjonsstadiet via importører, distributører m.fl. og til salgsledd. Formålet er å sikre at dokumentasjon og informasjon om produktenes egenskaper og ytelse er tilgjengelig i alle ledd og å konkretisere hvilke plikter og ansvar som påhviler det enkelte ledd i kjeden slik at informasjonsflyten i verdikjeden ikke brytes, og alle ansvarliggjøres i sine respektive ledd i kjeden.

2.9 Særskilt forbud mot destruksjon av usolgte varer, artikkel 23-26

Artikkel 23-26 i forordningen stiller krav som har til formål å redusere forekomsten av lineære og lite bærekraftige forretningsmodeller basert på stort omsetningsvolum og rask utskiftning av trender og varesortiment, hvor det er risiko for, og erfaring med, at usolgte varer blir destruert for å gjøre plass til stadig nye produkter.

Alle økonomiske aktører pålegges generelle plikter direkte i forordningen til å sette i verk nødvendige tiltak som med rimelighet kan forventes for å redusere behovet for å destruere usolgte forbrukervarer, jf. artikkel 23. Videre blir markedsaktørene pålagt å oppgi en rekke opplysninger om mengden usolgte produkter, om tilfeller der produkter er destruert, hvor mye og hvorfor, eller hva som ellers har skjedd med de usolgte varene, jf. artikkel 24. Slike opplysninger skal være åpent tilgjengelige på virksomhetens nettside.

For det andre innfører forordningen forbud mot å destruere usolgte produkter av klær og sko til forbrukere, jf. artikkel 25. Forbudet følger direkte av forordningen.

Hva som regnes som destruksjon er definert i artikkel 2 punkt 34. Destruksjon er at produktene med viten og vilje kasseres og derved er over i avfallsfasen, og leveres til materialgjenvinning og forbrenning. Forberedelse til ombruk, istandsettelse eller refabrikasjon er ikke betraktet som destruksjon.

Forbudet gjelder i første omgang kun større virksomheter og trer i kraft 24 måneder etter det tidspunkt forordningen trer i kraft. For mellomstore virksomheter trer forbudet i kraft først etter seks år fra samme tidspunkt. Såkalte mikro-virksomheter og små virksomheter er unntatt fra forbudet. EU-kommisjonen tildeles myndighet til å endre og/eller utvide forbudet etter nærmere kriterier, herunder også ut fra det virksomhetene har rapportert etter artikkel 24.

2.10 Egenkontroll, markedstilsyn og grensekontroll

2.10.1 Produktsamsvar, artikkel 39-63

Delegerte rettsakter i medhold av økodesignforordningen artikkel 4, jf. artikkel 8, skal inneholde krav til samsvarsvurderinger og dokumentasjon som må foreligge for at produktet lovlig skal kunne omsettes. Bestemmelser om samsvarsvurderinger i forordningen er hovedsakelig standardbestemmelser i tråd med lovpålagte krav til systemer for samsvarsvurderinger, jf. lov 12. april 2014 nr. 13 om det frie varebytte i EØS (EØS-vareloven) og lov 16. juni 1994 nr. 20 om tekniske kontrollorgan som har til oppgave å gjennomføre samsvarsvurderingar (TKO-lova). Ansvar for disse lovene ligger til Nærings- og fiskeridepartementet. TKO-lova gir hjemmel for departementet til å utpeke en uavhengig tredjepart som teknisk kontrollorgan for samsvarsvurderinger.

2.10.2 Nasjonale offentlige myndigheters ansvar: Internt markedstilsyn m.v., artikkel 66-71

Økodesignforordningen krever at det i tillegg til grensekontrollen (se nedenfor) skal føres tilsyn med produktene i markedet på nasjonalt nivå. Økodesignforordningen artikkel 66 stiller krav om at det må foreligge nasjonale planer for kontrollaktiviteter hos nasjonale tilsynsmyndigheter. Forordningen stiller i artikkel 74 minimumskrav til hvilke reaksjonsmidler statene må kunne ta i bruk ved overtredelser av regelverket. Tilsynsaktivitetene må også tilfredsstille kravene til nasjonalt tilsyn med felleseuropeiske krav til produkter i markedet som følger av forordning (EU) 2019/1020 (markedstilsynsforordningen). Tilsyns- og håndhevsbestemmelsene i bærekraftige produkter-loven er utformet slik at de oppfyller kravene etter forordningen, jf. Prop 69 LS (2023-2024) Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder.

Miljødirektoratet utfører i dag produktkontroll med forskrifter om helse- og miljøskadelige produkter under produktforskriften, som inkluderer regelverket om helse- og miljøfarlige kjemikalier hjemlet i blant annet produktkontrollloven. Miljødirektoratet fører også tilsyn med visse forskrifter om økodesign hjemlet i økodesigndirektivet og produktkontrollloven. Innretningen på tilsyn kan variere fra bedriftsbesøk, aksjoner mot bestemte bransjer eller bestemte produktgrupper. Miljødirektoratet samarbeider også med tollmyndighetene i tilfelle der tollmyndighetene oppdager avvik i forbindelse med grensekontroll.

2.10.3 Forsterket grensekontroll basert på digitale produktpass, artikkel 15

Med det brede virkeområdet økodesignforordningen har er det grunn til å anta at mange produktgrupper etter hvert vil bli underlagt økodesignkrav. Kravene vil innebære at regulerte produkter på markedet i EU, også importerte produkter, må oppfylle økodesignkravene for å kunne omsettes lovlig. Det vil bli stilt ytelses- og informasjonskrav til produkter det ikke før er stilt krav til, og som det følgelig i dag heller ikke føres noen kontroll med. For å forebygge at formålet med økodesignforordningen undermineres av produkter produsert utenfor EU, eller bidrar til skjeve markedsforhold, er det nødvendig med en forsterket kontroll med varer som kommer over grensen inn til EU.

EU er i ferd med å bygge opp et nytt system for grensekontroll av økodesignkrav under økodesignforordningen. Oppgaven legges til tollmyndighetene. Tollmyndighetene kontrollerer at den unike registreringsidentifikatoren og varenummeret oppgitt i tolldeklarasjonen for et produkt regulert i en delegert rettsakt samsvarer med informasjon som er lagret i registeret for digitale produktpass. Gitt den omfattende varemengden som til enhver tid krysser EUs yttergrenser, og det brede virkeområdet til økodesignforordningen, er det nødvendig at denne kontrollen gjøres digitalt og automatisert. Digitale produktpass vil derfor spille en avgjørende rolle i grensekontrollen.

3 Statens forpliktelse til å ha og bruke sanksjonsmidler, artikkel 74

Økodesignforordningen artikkel 74 nr. 1 pålegger medlemsstatene å gi regler om sanksjoner og andre forvaltningstiltak ved overtredelse av økodesignforordningen. Sanksjonene og forvaltningstiltakene skal være effektive, proporsjonale og virke preventivt.

I artikkel 74 nr. 2 er det tatt inn en rekke momenter som skal hensyntas ved illeggelse av slike sanksjoner og forvaltningstiltak, i den grad de passer:

- Overtredelsens art, alvorlighet og varighet

- Hvis relevant, at overtredelsen er forsettlig eller uaktsom
- Den ansvarliges økonomiske situasjon
- De økonomiske fordelene den ansvarlige har fått ved overtredelsen, hvis det er kjent
- Miljøskade forårsaket ved overtredelsen
- Ethvert tiltak den ansvarlige har gjort for å begrense eller avbøte skaden som er forårsaket
- Om det foreligger gjentatte overtredelser eller overtredelsen er et engangstilfelle
- Enhver annen skjerpende eller formildende omstendighet

I artikkel 74 nr. 3 er det angitt at medlemsstatene som minimum skal kunne ilegge sanksjoner eller andre forvaltningstiltak i form av gebyr eller bøter og tidsbegrenset utestengelse fra offentlige anskaffelsesprosesser.

4 Håndheving av økodesignkrav, gjeldende rett

4.1 Bærekraftige produkter-loven § 14

Bestemmelsen om overtredelsesgebyr i bærekraftige produkter-loven § 14 gir for det første adgang til å bestemme i forskrift at det kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelser av forskrift med hjemmel i loven.

Bestemmelsen gir også hjemmel for å bestemme i forskrift at brudd på enkeltvedtak etter loven kan ilegges overtredelsesgebyr. Hjemmelen er vedtatt, men det er foreløpig ikke gitt forskrifter om overtredelsesgebyr i medhold av bærekraftige produkter-loven § 14 for overtredelser av økodesignkrav gitt i medhold av loven. Dette vil bli operasjonalisert i revidert økodesignforskrift som er under utarbeidelse.

Bestemmelsen gir imidlertid ikke hjemmel for å ilegge overtredelsesgebyr for overtredelser for brudd på bestemmelser på lovs nivå. Dette fordi gjeldende § 3 og § 4 i loven er rene hjemmelsbestemmelser for EU-rettsakter som blir gjennomført som norske forskrifter.

4.2 Produktkontrolloven § 12 og § 12 a

Gjeldende regler for økodesign med hjemmel i EUs økodesigndirektiv er hjemlet i Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester, produktkontrolloven. Produktkontrolloven § 4a er hjemmelsgrunnlaget for gjennomføringen av økodesigndirektivet i økodesignforskriften, og for gjennomføringen av produktspesifikke forordninger gitt i medhold av direktivet når forordningene fremmer energieffektive produkter.

Etter produktkontrolloven § 12 straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, med bøter, fengsel i inntil 1 år eller begge deler, så fremt ikke strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse.

Ettersom gjeldende økodesignforskrift er gitt (først og fremst) med hjemmel i produktkontrolloven, er overtredelser av forskriften derfor i utgangspunktet straffbare.

Etter produktkontrollloven § 12 a kan Kongen gi forskrift om ileggelse av overtredelsesgebyr til den som bl.a. overtrer forskrifter eller enkeltvedtak etter §§ 4 og 4a i loven.

Det er ikke gitt forskrifter om overtredelsesgebyr for overtredelser av bestemmelser i gjeldende økodesignforskrift med hjemmel i produktkontrollloven. På økodesignområdet foreligger det derfor ikke adgang for tilsynsmyndighetene til å ilegge overtredelsesgebyr i dag.

4.3 Virkemidler for tilsynsmyndighetene for å fremme overholdelse av økodesignregelverket

Både bærekraftige produkter-loven og produktkontrollloven gir hjemler for tilsynsmyndighetene for å føre tilsyn og fatte administrative vedtak eller tvangsmidler for å fremme overholdelse av regelverket. Begge lovene hjemler bl.a. at tilsynsmyndighetene kan pålegge retting, ilegge tvangsmulkt, vedta midlertidige forbud mot produksjon, innførsel, omsetning, bruk eller annen behandling, treffe vedtak om omsetningsforbud og tilbaketrekking fra markedet. Også vedtak om tilbakekall fra markedet (som er noe mer inngripende enn tilbaketrekking), er hjemlet i begge lovene. Etter produktkontrollloven er det imidlertid et vilkår at det foreligger en uakseptabel risiko for at et produkt medfører helseskade eller miljøforstyrrelse, for at tilbakekalling skal kunne pålegges.

Disse hjemlene er praktisk viktige for å sørge for etterlevelse av økodesignregelverket og retting av avvik for forhold som ikke tilsier bruk av sanksjoner. I motsetning til overtredelsesgebyr, straff og rettighetstap, vil de imidlertid ikke kunne benyttes som tilbakeskuende sanksjoner i de tilfellene overtrederen ikke lenger bringer det aktuelle produktet i omsetning.

5 Håndheving av økodesignforordningen i andre land i Norden

Forordninger vedtatt i EU blir gjeldende direkte i nasjonal rett for medlemsstatene i EU. Medlemsstatene må likevel vurdere om det foreligger motstrid med gjeldende nasjonal rett, og i nødvendig omfang vedta supplerende gjennomføringsbestemmelser. Alle de nordiske landene har velutviklet miljølovverk som også inneholder sanksjonsbestemmelser. Arbeidet med å vurdere om det er behov for endringer i gjeldende håndhevingsbestemmelser er på ulike stadier i de nordiske EU-medlemslandene.

Den danske regjeringen utferdiget forslag til supplerende lovbestemmelser til gjennomføring av økodesignforordningen og markedstilsynsforordningen i form av en egen lov, «økodesignproduktloven», jf. Lovforslag nr. L 122 til Folketinget 2024-2025. Lovforslaget ble vedtatt av Folketinget som foreslått. Økodesignproduktloven inneholder nødvendige hjemler for danske myndigheters utøvelse av tilsyn, tvangsbøter, klageadgang og domstolsprøvelse og straff. Loven vil enn så lenge gjelde side om side med den danske økodesignloven, som hjemler økodesigndirektivet. I tråd med overgangsbestemmelsene i forordningen vil disse lovene senere bli slått sammen til én samlet lov om økodesign.

Når det gjelder sanksjoner har den danske loven ikke noen parallell til det norske overtredelsesgebyret, kun straffereaksjon. Loven bestemmer at straff kan ilegges i tre tilfelle: 1) ved unnlatelse av å etterkomme forbud eller påbud om å rette forhold eller trekke produkter

fra markedet, 2) foretaksstraff etter den danske straffeloven kapittel 5, eller 3) ved overtredelse av bestemmelser fastsatt i forskrift.

Når det gjelder kravet om å kunne utestenge virksomheter fra å delta i offentlige anbudskonkurranser, anser den danske proposisjonen dette å være et spørsmål om rettighetstap. Dette er regulert i dansk straffelov §§ 78 og 79. I proposisjonen legges til grunn at disse bestemmelsene oppfyller økodesignforordningens krav, og det har derfor ikke vært behov for å fremme forslag om nye lovbestemmelser på dette punktet.

Den svenske regjeringen har ikke endelig konkludert om behov for endring av Miljøbalken. Dette fordi man er i ferd med en større harmoniseringsøvelse av bestemmelser i EUs rettsakter og svensk rett om hensyn som skal tillegges vekt ved bruk av sanksjoner. Det vil derfor fortsatt ta noe tid før Sverige konkluderer endelig om hvorvidt det er behov for endringer i håndhevingsbestemmelsene i svensk rett. Miljøbalkens virkeområde er imidlertid meget bredt og inneholder etter all sannsynlighet allerede de nødvendige sanksjonsbestemmelsene.

Finland legger til grunn en skrittvis tilnærming til gjennomføringsbestemmelser og har foreløpig ikke identifisert behov for endringer i finsk lovgivning for å håndheve økodesignforordningen.

6 Behovet for lovendring, departementets vurderinger

Når økodesignforordningen blir gjeldende på lovs nivå, er det samtidig behov for å gjøre endringer i loven for å ivareta kravene i økodesignforordningen artikkel 74 om sanksjoner («penalties»). Forordningen artikkel 74 krever at det skal være mulig å sanksjonere både brudd på plikter som følger av forordningen, og brudd på bestemmelser med hjemmel i forordningen.

Gjennomføring av økodesignforordningen i norsk rett som norsk lov, og at overtredelser av forordningen skulle kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, ble beskrevet i høringsnotatet om forslag til ny lov om bærekraftige produkter, som var på høring fra 30. juni til 1. oktober 2023. I høringsnotatet var det inntatt en bestemmelse som ga hjemmel til å fastsette i forskrift at det skulle kunne ilegges overtredelsesgebyr for brudd på økodesignforordningen, og som la til grunn at bestemmelsen ville liste nærmere angitte bestemmelser i økodesignforordningen som skulle kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Det var i dette forslaget ikke spesifisert hvilke bestemmelser i forordningen dette skulle gjelde. Det skyldes at forordningen på det tidspunktet ikke var endelig vedtatt i EU.

Siden gjennomføring av økodesignforordningen ikke var del av proposisjonen da forslaget til lov om bærekraftige produkter ble fremmet, ble § 14 om overtredelsesgebyr bare gjort gjeldende for brudd på forskrifter eller enkeltvedtak. Når økodesignforordningen nå skal bli norsk lov må derfor loven endres for å kunne sanksjonere brudd på de nye lovbestemmelsene om økodesign.

Det innkom i høringen i 2023 ingen konkrete innvendinger mot at overtredelsesgebyr skulle kunne brukes mot brudd på forordningens bestemmelser. Det vises for øvrig til omtalen i

høringsnotatet i punkt 7.6.13. Det vises videre til omtalen av høringen og høringsuttalelser knyttet til overtredelsesgebyr i Prop. 69 LS (2023-2024) Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven) punkt 6.19.

Enkelte høringsinstanser hadde noen mer konkrete merknader til bruken av overtredelsesgebyr mer generelt. NHO ga blant annet uttrykk for at omfanget for hjemmelen til å gi forskrifter om overtredelsesgebyr burde begrenses til vesentlig færre overtredelser. Etter NHOs syn burde det ikke innføres overtredelsesgebyr med mindre det følger av pliktig EU-lovgivning. Disse kommentarene er vurdert i proposisjonen til bærekraftige produkter-loven. Et synspunkt fra NHO om skyldkrav ved administrative sanksjoner som fortsatt er relevant er kommentert i dette notatet punkt 7.2.

Departementet legger til grunn at illeggelse av overtredelsesgebyr for brudd på forordningens bestemmelser er en sanksjon som vil oppfylle kravet i forordningen artikkel 74, som pålegger statene å ha adgang til å kunne ilegge bøter («fines») for overtredelser av forordningen. Begrepet tar høyde for forskjeller i nasjonale rettssystemer og er ikke begrenset til bøter som straff (se for eksempel straffeloven § 53), men kan også omfatte administrativt ilagte økonomiske sanksjoner. Det norske overtredelsesgebyret er etter sitt innhold en etterfølgende reaksjon på et regelbrudd som fastsettes i et administrativt vedtak, og som innebærer at den som har brutt regelverket må betale for det. Departementet mener at overtredelsesgebyr er et egnet, og også sentralt, reaksjonsmiddel for å håndheve brudd på økodesignforordningen.

Begrepet «fines» kan også omfatte straffebøter. Departementet ser behov for å gjøre en nærmere vurdering av behovet for å ha straff som sanksjon i tillegg til overtredelsesgebyr på økodesignområdet, inkludert valg av strafferammer, og komme tilbake til dette på et senere tidspunkt. Spørsmålene må vurderes nærmere i lys av prinsipper for kriminalisering, jf. herunder Ot. Prp. nr. 90 (2003-2004) kapittel 7. Som utgangspunkt bør straff ikke benyttes dersom tilstrekkelig etterlevelse kan oppnås på andre måter eller dersom ressursknapphet avskjærer oppfølging i praksis, se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 7.5.3.3. Det kan stilles spørsmål ved om det er realistisk å anta at politiet og påtalemyndigheten kan prioritere å håndheve overtredelser av reglene i økodesignforordningen, selv ved vesentlige overtredelser. Regelverket for økodesign befinner seg også i en overgangsperiode hvor hjemlene i produktkontrolloven, som i dag hjemler økodesigndirektivet, gradvis vil få mindre betydning og etter hvert absorberes av økodesignforordningens bestemmelser, i tråd med overgangsbestemmelsene i forordningen selv. Det er også en faktor som kan tilsi en fornyet vurdering av det samlede sanksjonsapparatet. EU-kommisjonen har ennå ikke lagt fram forslag til de første forordningene under økodesignforordningen, som er varslet fra 2026 og fortløpende fram til 2030 etter gjeldende arbeidsplan. Det vil være viktig å få mer erfaring med hvordan de delegerte rettsaktene innrettes. Departementet vil på denne bakgrunn komme tilbake til en nærmere vurdering av rollen til straff som sanksjon i sanksjonsregimet for økodesign, sett hen til rollen til administrativ håndheving gjennom bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr, og eventuelt andre deler av lovverket også kan være relevante i et håndhevingsperspektiv.

Spørsmålet om straffesanksjon henger også i noen grad sammen med kravet i forordningen artikkel 74 siste ledd om at det skal være anledning til å utestenge økonomiske aktører i en tidsbegrenset periode fra konkurranser om offentlige anskaffelser. Brukt som sanksjon for overtredelser av annet regelverk enn anskaffelsesregelverket, er det en nyskaping i EU-retten

og også i norsk rett. Norsk strafferett har bestemmelser om rettighetstap i straffeloven, og straffeloven § 56 gir hjemmel for rettighetstap i form av utestengelse fra konkurranser som nevnt. Det vil være straff etter norsk rett. Slikt rettighetstap kan ilegges alene, eller i tillegg til annen straff i en straffesak. Et grunnleggende vilkår er at det foreligger et straffbart forhold, dvs. i denne sammenheng at straff kan brukes mot brudd på økodesignforordningen. Departementet ser imidlertid at en løsning knyttet til straffespolet realistisk sett vil etablere en nokså høy terskel for at denne sanksjonen blir tatt i bruk i praksis.

Samtidig er tidsbegrenset utestengelse fra å delta i konkurranser om offentlige kontrakter en relevant sanksjon om den treffer riktig. Departementet mener det derfor kan være hensiktsmessig å utrede andre, eventuelt supplerende løsninger til utestengelse knyttet til straffespolet. Det vil i den forbindelse være aktuelt å se nærmere på endringer i regelverket om offentlige anskaffelser. Ansvar for regelverket om offentlige anskaffelser ligger hos næringsministeren. Når det gjelder forholdet til avvisningsreglene i anskaffelsesregelverket, uttaler Nærings- og fiskeridepartementet i dialog med Klima- og miljødepartementet at man ønsker å avvente EU-kommisjonens forslag til nye anskaffelsesdirektiver før departementet vurderer endringer i reglene. EU-kommisjonen har formidlet at den i forbindelse med endringen av anskaffelsesdirektivene vil vurdere forholdet mellom anskaffelsesdirektivene og forordninger og direktiver fra andre fagområder. Dette kan omfatte økodesignforordningen.

Før eventuelle nye anskaffelsesdirektiver vedtas, må spørsmål om avvisning på grunnlag av brudd på bestemmelser i økodesignforordningen løses innenfor rammene av gjeldende rett. Nærings- og fiskeridepartementet peker på at oppdragsgiver i dag ikke har avvisningsplikt ved brudd på økodesignforordningen, ettersom gjeldende rett ikke gir hjemmel for dette. Departementet vurderer imidlertid at det kan være tilfeller hvor oppdragsgiver kan velge å avvise en leverandør som har brutt økodesignforordningen i medhold av anskaffelsesforskriften 24-2 tredje ledd bokstav c eller bokstav i, jf. også § 9-5 tredje ledd bokstav b. Oppdragsgiveren kan for det første avvise en leverandør, med mindre avvisningen vil være uforholdsmessig, når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren har begått alvorlige eller gjentatte brudd på bestemmelser om miljø, arbeidsforhold og sosiale forhold som følger av nasjonale regler, EØS-regler, tariffavtaler eller internasjonale avtaler som angitt i vedlegg 5, jf. anskaffelsesforskriften § 24-2 tredje ledd bokstav c. For det andre kan oppdragsgiver avvise en leverandør, med mindre avvisningen vil være uforholdsmessig, når oppdragsgiveren kan dokumentere at leverandøren for øvrig har begått alvorlige feil som medfører tvil om hans yrkesmessige integritet, jf. anskaffelsesloven § 24-2 tredje ledd bokstav i. Oppdragsgiver må ellers følge de alminnelige reglene for avvisning i anskaffelsesforskriften. Etter gjeldende rett har oppdragsgiver som hovedregel ikke undersøkelsesplikt for å kartlegge om leverandøren har begått brudd på økodesignforordningen.

På bakgrunn av det ovenstående redegjøres i det følgende for innføring av overtredelsesgebyr i loven ved overtredelser av pliktnormer som følger direkte av økodesignforordningen gjennomført som lov, og departementets vurderinger og forslag knyttet til dette. Departementet vil på et passende tidspunkt komme nærmere tilbake til andre spørsmål om reaksjons- og sanksjonsmidler som beskrevet.

7 Overtredelsesgebyr for brudd på plikter i økodesignforordningen rettet mot de økonomiske aktørene

7.1 Generelle rettslige utgangspunkter om overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon. Med administrativ sanksjon menes en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon, jf. forvaltningsloven § 43.

Bruken av overtredelsesgebyr som sanksjon i lovverket har økt i omfang i etterkant av anbefalinger fra sanksjonsutvalget, jf. NOU 2003:15 Fra bot til bedring, som anbefalte økt bruk av overtredelsesgebyr i stedet for straff. Bruk av overtredelsesgebyr må ha hjemmel i lov. Det kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfelle innenfor en øvre ramme som må fastsettes i eller i medhold av lov. Slike rammer kan fastsettes i forskrift. Gebyret kan også ilegges foretak. Skyldkravet er da uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt.

Overtredelsesgebyr er innført i flere deler av miljølovgivningen, jf. særlig Prop. 77 L (2018-2019) Endringer i forurensningsloven, produktkontrollloven, naturmangfoldloven og svalbardmiljøloven mv. (innføring av overtredelsesgebyr og heving av strafferammer). Begrunnelsen for lovendringene i disse lovene var generelt et ønske om en mer effektiv håndhevelse av overtredelser hvor straffespolet er uforholdsmessig ressurskrevende i forhold til hva saken gjelder, eller saken ikke er alvorlig nok til å begrunne straffeforfølgelse ved domstolene. Dette er et tungtveiende argument på miljøområdet hvor regelverket er omfattende, og det kan finne sted et betydelig antall overtredelser som ikke nødvendigvis innebærer stor miljøskade hver for seg, men som i sum utgjør et betydelig miljøproblem. For miljøet er det alltid sumeffekten som er avgjørende.

Skadepotensialet ved at miljøregelverket ikke følges tilsier derfor at det er behov for et differensiert og effektivt sanksjonssystem som virker preventivt, også for overtredelser som ikke er alvorlige nok til å prioriteres for oppfølging i straffespolet eller hvor straff vil være unødvendig inngripende eller lite effektivt. Det er samtidig understreket, også av flere høringsinstanser, at overtredelsesgebyr ikke skal erstatte bruk av straff der dette er berettiget.

Utformingen av overtredelsesgebyr på økodesignområdet må også være i tråd med kravene i forvaltningsloven kapittel IX om administrative sanksjoner, og ivareta rettssikkerhetshensyn som følge av at overtredelsesgebyr er ansett som straff etter EMK.

Forvaltningsloven kapittel IX oppstiller alminnelige krav til overtredelsesgebyr, jf. også Prop. 62 L (2015-2016) Endringer i forvaltningsloven (administrative sanksjoner mv.). Loven lister hensyn som kan tas i betraktning ved avgjørelsen av om et foretak skal ilegges administrativ sanksjon og ved individuell utmåling av sanksjonen. Forvaltningsorganet plikter også å gjøre en samordnet vurdering der både straff og administrativ sanksjon kan være aktuelle reaksjonsmåter mot et regelbrudd.

7.2 Rettslige utgangspunkter for overtredelsesgebyr ved brudd på økodesignforordningen, departementets vurdering

Økodesignforordningen vil bli gjeldende på lovs nivå gjennom endring av bærekraftige produkter-loven § 3. Departementet mener at bestemmelsen om hvilke handlingsnormer i forordningen som skal kunne sanksjoneres ved overtredelsesgebyr, bør gjøres gjeldende på samme trinnhøyde som forordningen, altså på lovs nivå. Dette kommer i tillegg til gjeldende bestemmelser om overtredelsesgebyr, som retter seg mot overtredelser av forskrifter og enkeltvedtak med hjemmel i loven.

Det følger av bærekraftige produkter-loven § 14 første ledd at det kreves forsett eller uaktsomhet for at overtredelsesgebyr skal kunne ilegges. Det foreslås ingen endring på dette punktet i § 14 i forbindelse med gjennomføring av økodesignforordningen. Da forslaget til lov om bærekraftige produkter og verdikjeder var på høring i 2023 var det ikke inntatt noe skyldkrav i bestemmelsen. NHO viste i sin høringsuttalelse til Innst. 386 L (2021–2022), der Prop. 81 L (2021-2022) om skyldkrav ved administrative sanksjoner ble behandlet. Justiskomiteen uttalte at det alltid må foretas en konkret vurdering av behovet for regler om objektivt ansvar ved administrative foretakssanksjoner og at det må vurderes om slikt ansvar ligger innenfor rammene av Den europeiske menneskerettskonvensjonen, EMK, artikkel 6 nr. 2 og artikkel 7. NHO viste til uttalelsen om at slike forhold må tas i betraktning ved innføring av nye hjemler, og pekte på at kravet til skyld og EMKs rammer ikke var vurdert i høringsnotatet. Departementet bemerker at hovedregelen etter forvaltningsloven § 46 er at skyldkravet ved illeggelse av overtredelsesgebyr er uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt. Det var ikke angitt noe skyldkrav i forskriftshjemmelen som var på høring, og skyldkravet for illeggelse av overtredelsesgebyr ville da være uaktsomhet. Før vedtakelse av loven ble dette også presisert i lovbestemmelsen. Departementet kan derfor ikke se at det er nødvendig å gjøre nærmere vurderinger opp mot EMK, som spilt inn av NHO.

Beslutninger om å ilegge og utmåle overtredelsesgebyr må se hen til momentene i forordningen artikkel 74 nr. 2 og i forvaltningslovens bestemmelser om overtredelsesgebyr. Momentene som listes i økodesignforordningen artikkel 74 nr. 2 overlapper tematisk med forvaltningslovens bestemmelser om momenter som kan vektlegges ved avgjørelse av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av gebyret, jf. forvaltningsloven §§ 44 og 46. Etter departementets vurdering er det ikke noen innholdsmessig motstrid mellom hensynene slik de er formulert i henholdsvis forvaltningsloven og i økodesignforordningen.

7.3 Sætrekk ved økodesignforordningen - oppbygning og formål

7.3.1 De grunnleggende pliktene for de økonomiske aktørene nedfelt i forordningen får anvendelse innenfor produktspesifikke delegerte rettsakter (økodesignkrav)

Økodesignforordningen er en av de viktigste nye rettslige instrumentene som skal operasjonalisere målene i EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020. Måten den er innrettet og konstruert på må forstås på bakgrunn av dens rolle i EUs samlede forsterkede produktrammeverk for omstilling til sirkulær økonomi. Handlingsplanen legger til grunn at krav til bærekraft må stilles på alle stadier i produktenes verdikjeder dersom man skal klare å realisere EUs mål om å redusere klima- og miljøfotavtrykket fra produksjons- og forbruksmønsteret og omstille EUs økonomi i en mer sirkulær retning. Denne verdikjedebaserte tilnærmingen til produktregulering er et nytt grep i EUs lovgivning og

gjennomføres i lovgivning på syv prioriterte produktområder. Bærekraftige produkter-loven hjemler i § 4 verdikjedebaserte krav på fem av disse områdene, dvs. for batterier og kjøretøy, emballasje, plast, elektriske og elektroniske produkter og tekstiler. For batterier, kjøretøy og emballasje har EU utarbeidet nye selvstendige forordninger som dekker hele verdikjeden. På de øvrige områdene er det ikke utferdiget heldekkende verdikjederegelverk, men verdikjedegrepet blir ivaretatt, gjennom flere rettsakter.

Ved siden av de nevnte regelverkene som inkluderer nye «frittstående» verdikjedebaserte forordninger på prioriterte områder, har EU utviklet økodesignforordningen. Denne etablerer en permanent overordnet ramme om framtidige krav til produkters bærekraft i hele verdikjeden. Artikkel 2 nr. 6 definerer økodesign som «integrering av hensyn som gjelder miljømessig bærekraft i et produkts egenskaper og i prosessene som finner sted i hele produktets verdikjede». Forpliktelsene for de økonomiske aktørene i markedet etableres ved å sette sammen to elementer. Forordningen selv stiller de grunnleggende kravene til de økonomiske aktørene i deres respektive ledd i verdikjeden, og andre overordnede krav slik som krav til digitale produktpass. For medlemsstatene innebærer det at de grunnleggende kravene til de økonomiske aktørene blir gjeldende direkte i nasjonal rett uten at de trenger å gjennomføres ved nasjonale vedtak. Disse pliktene kommer til konkret anvendelse innenfor virkeområdet og bestemmelsene i delegerte, produktspesifikke rettsakter i henhold til artikkel 4 i forordningen. Den delegerte rettsakten operasjonaliserer innholdet i forordningen artikkel 5-7 og kapittel III om produktpass, på et nærmere definert og avgrenset produktområde.

Tekstiler er en produktgruppe som er prioritert i arbeidsplanen for økodesignforordningen. For å belyse hvordan regelverket konkret kan virke, kan eksempelvis en kommende tekstilforordning regulere klær med bærekraftskrav innenfor utvalgte produktspekter i forordningen artikkel 5 som er relevante og funnet nødvendige for klær. Det kan for eksempel være krav til vannforbruk og kjemikalier i produksjonen, plaggenes kvalitet, innhold av plaststoffer som kan spre mikroplast, eller klærnes totale klimafotavtrykk. I tillegg vil den spesifikke ytelsen i hht. artikkel 6 bli definert, for eksempel maksimum klimafotavtrykk per produsert enhet. Videre kan det bli stilt krav til hvilken informasjon, inkludert brukerrelatert informasjon, som skal følge produktet i hht. artikkel 7, for eksempel hvordan eieren av plagget bør vaske det for å redusere spredning av mikroplast, eller hvordan det skal kildesorteres når det kasseres. De generelle handlingspliktene i forordningen vil da gjelde for de økonomiske aktørene innenfor virkeområdet til denne tekstilforordningen, og for de spesifikke økodesignkravene som der er stilt på basis av artiklene 5-7 i økodesignforordningen og kapittel III om digitale produktpass. Gjennom denne konstruksjonen får de generelle handlingsnormene et produktspesifikt rettslig bindende innhold. Det betyr at handlingsnormene som myndighetene er forpliktet til å kontrollere og håndheve, vil være knyttet til et definert produktområde og produktspesifikke krav.

EU-kommisjonen la våren 2025 fram en fireårig arbeidsplan for økodesignforordningen. Planen inneholder blant annet en oversikt over hvilke produktgrupper som prioriteres for utarbeidelse av økodesignkrav i denne fireårsperioden. Ved siden av at påbegynt, ikke fullført arbeid med rettsakter for elektriske produkter under økodesigndirektivet skal fullføres, introduseres nye produktgrupper for økodesignkrav under forordningen som planlegges vedtatt i de kommende fire årene. Disse er tekstiler, møbler, madrasser, dekk, jern, stål og aluminium. I tillegg planlegges to forordninger med horisontale krav til reparerbarhet og

materialgjenvinning for elektroniske og elektriske produkter i produktutvalget til vanlige forbrukere. Etter planen skal de første nye rettsaktene i denne planperioden komme i 2026.

7.3.2 Brede og sammensatte formål, sum-effekt

Økodesignforordningen innebærer en vesentlig utvidelse av produktrammeverket i EU-retten og i norsk rett. Økodesignforordningen har to hovedformål som henger innbyrdes sammen. For det første skal den bidra til at produkter designes og produseres slik at hele verdikjeden blir mer bærekraftig (se fortalen avsnitt 2). For det andre skal den forebygge fragmentering av det indre markedet ved at medlemslandene lager egne nasjonale regelverk, og på den måten setter opp handelshindringer. Harmonisering anses nødvendig for å få til en effektiv omstilling. Samlet sett skal forordningen heve minimumsnivået for bærekraft i det indre marked for handel med varer, og effektivisere EUs indre markeds funksjonsmåte som bidrag til omstilling til sirkulær økonomi. Det gjenspeiles også i det brede, verdikjedebaserte grepet til kravstilling som fremgår av definisjonen av økodesign i forordningen. De delegerete rettsaktene (økodesignkravene) skal fremme en helhetlig lavere belastning fra hele verdikjeden knyttet til produksjon og forbruk av produkter. De enkelte bestemmelsene i de produktspesifikke rettsaktene må derfor ses som del av en helhet og summen av alle krav i rettsakten gir en verdikjede med et lavere klima- og miljøfotavtrykk.

Den danske lovproposisjonen om gjennomføringsbestemmelser til forordningen tar som utgangspunkt at «Det er i codesignloven lagt til grunn, at der ved overtrædelser på codesignområdet ikke i samme grad som på visse andre produktområder er risiko for skade på f.eks. mennesker, dyr eller eiendom.» Det må gjøres en selvstendig vurdering av hvordan man vurderer brudd på regelverket og anvender sanksjoner på økodesignforordningens område. Vurderinger av hva som anses som straffverdige handlinger og hvilke overtredelser som bør kunne ilegges overtredelsesgebyr, er derfor nært knyttet til den særskilte begrunnelsen for og innretningen på økodesignforordningen. For en mer utfyllende redegjørelse for EUs nye produktrammeverk og behovet for ny norsk lovgivning vises til Prop. 69 LS (2023-2024) Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder (bærekraftige produkter-loven).

Brudd på regelverket vil som regel ikke innebære noen fare for direkte helse- eller miljøskade, men at produktene på markedet ikke holder foreskrevne bærekraftsstandard vil svekke den samlede måloppnåelsen og formålet med regelverket. Reageres det ikke mot produkter som ikke oppfyller kravene i forordningen, svekkes kraften i omstillingen samlet sett. Målet er at regelverket over tid skal gjøre bærekraftige produkter til normen i det indre marked. Å oppnå det forutsetter ikke bare harmoniserte regler på fellesskapsnivå, men også at reglene blir fulgt og avvik håndhevet. Allmennpreventive hensyn bør derfor stå sterkt i håndhevingspraksis på dette området. Regelbrudd som avdekkes kan derfor ikke utelukkende vurderes ut fra hvor omfattende de er som enkelttilfelle, eller ut fra deres miljøvirkninger isolert sett, men må vurderes i et større perspektiv hvor det er avgjørende at regelverket i sum gir den tilsiktede effekten.

Økodesignforordningen forplikter økonomiske aktører som er konkurrenter i markedet, og i et håndhevingsperspektiv gjør det seg derfor også gjeldende ikke-miljømessige hensyn som må tillegges vekt. Dette er særlig hensyn til at markedet skal fungere effektivt for omstilling, og hensynet til like konkurranseforhold for de økonomiske aktørene. Økodesignforordningens

krav skjerper rammebetingelsene i det indre marked for omsetning av produkter. Det blir stilt strengere krav til virksomhetene på flere måter. Det koster tid, anstrengelser og penger. Å ta snarveier kan gi konkurransefordeler og større vinning og forrykke konkurranseforholdene til ulempe for de som følger regelverket. Det kan i sin tur bidra til å svekke det indre markeds evne til å fremme sirkulær økonomi i tråd med formålet med økodesignforordningen. Konsekvensene av regelbrudd for konkurransesituasjonen i markedet må derfor tillegges vekt.

7.4 Hvilke handlingsnormer i forordningen bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, departementets vurdering

7.4.1 Oversikt

Det følger av økodesignforordningen artikkel 74 nr. 1 at overtredelser av forordningen skal håndheves. Dette innebærer at myndighetene skal kunne ilegge sanksjoner ved overtredelser, og at disse er effektive, proporsjonale og virker preventivt. I dette ligger et krav om å vurdere konkret både hvilke områder hvor overtredelser skal kunne sanksjoneres, hvilke typer sanksjoner som skal tas i bruk, og den konkrete anvendelsen av disse.

Økodesignforordningen er et omfattende regelverk som dels gir mandat for EU-kommisjonen til å utferdige utfyllende regelverk og legger føringer for innhold og innretning på dette, dels inneholder plikter rettet mot medlemsstatene, og dels inneholder plikter som retter seg mot de økonomiske aktørene i verdikjeden. Som redegjort for i 7.3.1 blir pliktene i forordningen rettet mot de økonomiske aktørene først «aktivert» i kombinasjon med vedtakelse av en produktspesifikk delegert rettsakt, jf. forordningen artikkel 4 nr. 1, og for dette spesifikke produktområdet. For presisjonens skyld skal det også nevnes at forordningen i tillegg inneholder enkelte bestemmelser som gjelder direkte i forordningen uten at de knyttes til en delegert rettsakt, se særlig artiklene 23-25 om usolgte forbrukerprodukter, som er en egen kategori bestemmelser som skiller seg fra den øvrige systematikken i forordningen, se omtale i punkt 7.4.5. Nedenfor følger departementets vurderinger knyttet til bruk av overtredelsesgebyr for brudd på pliktbestemmelser i forordningen, gruppert etter sitt innhold.

Kapitlene I, V, X, XI, XII, XIII, XIV i forordningen anses ikke å inneholde plikter rettet mot de økonomiske aktørene og vil ikke bli omtalt nærmere.

7.4.2 Økodesignkrav som vilkår for markedsadgang

Økodesignforordningen artikkel 3 bestemmer at produkter bare skal gjøres tilgjengelig på markedet eller tas i bruk for første gang innenfor EØS-markedet dersom produktene oppfyller økodesignkravene som gjelder for produktene og som er satt i underliggende rettsakter vedtatt av EU-kommisjonen. I kapittel VII artiklene 27-38 blir henholdsvis produsenter, produsentens representant, importører, distributører, forhandlere, tjenesteleverandører, tilbydere av nettbaserte markeds plasser og andre aktører i forsyningskjeden pålagt plikter som er relevante for deres respektive roller. Pliktene som fremgår av artikkel 3 og kapittel VII vil for det enkelte produktområde konkretiseres i krav til ytelse og informasjon for å fremme konkrete produktaspekter, nedfelt i underliggende rettsakter, i tråd med forordningen artiklene 4-8, samt reglene om produktpass (se nedenfor).

Alvorligheten av eventuelle brudd vil ha sammenheng med hvilke typer krav det gjelder, overtredelsens omfang, om det dreier seg om gjentatte overtredelser eller enkelt overtredelser, overtrederens skyldgrad og hvilke konsekvenser overtredelsen har medført. Forordningen artikkel 74 nr. 2 framhever som relevante hensyn:

- Overtredelsens art, alvorlighet og varighet,
- Hvis relevant, at overtredelsen er forsettlig eller uaktsom,
- Den ansvarliges økonomiske situasjon,
- De økonomiske fordelene den ansvarlige har fått ved overtredelsen, hvis det er kjent,
- Miljøskade forårsaket ved overtredelsen,
- Ethvert tiltak den ansvarlige har gjort for å begrense eller avbøte skaden som er forårsaket,
- Om det foreligger gjentatte overtredelser eller overtredelsen er et engangstilfelle,
- Enhver annen skjerpene eller formildende omstendighet.

Det kan oppstå tilfeller hvor brudd på bestemmelsene i økodesignforordningen medfører mer direkte helse- eller miljøskade, eller fare for slik skade, men det vil være unntaket heller enn hovedregelen. Regelverket gir potensiale for mange isolert sett mindre brudd, som samlet sett undergraver formålet om å begrense klima- og miljøforurensningen fra produkter, men hvor oppdagelsesrisikoen for hvert brudd er liten. Brudd på regelverket vil som regel være motivert av økonomisk vinning og pliktsubjektene er profesjonelle aktører som kan forventes å handle rasjonelt. Overtredelsesgebyr forventes derfor å gi en god allmennpreventiv effekt.

Den generelle bestemmelsen i artikkel 3 nr. 1

Departementet har ikke konkludert på om det er nødvendig å inkludere artikkel 3 nr. 1 i en bestemmelse om overtredelsesgebyr. Artikkel 3 nr. 1 viser til økodesignkravene i underliggende rettsakter, som de økonomiske aktørene blir forpliktet til å overholde gjennom bestemmelsene i kapittel VII. Handlingsnormene aktørene må følge, og hvor brudd eventuelt bør kunne føre til overtredelsesgebyr, følger altså ikke av artikkel 3 nr. 1 alene, men også av bestemmelsene i kapittel VII, som vil konkretiseres videre i underliggende rettsakter for det enkelte produktområde. I bestemmelsen som sendes på høring har departementet valgt å inkludere artikkel 3 nr. 1. Ettersom handlingsnormene følger av bestemmelsene i kapittel VII, vises det til vurderingen i det følgende av hvilke brudd på disse som bør sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Plikter for produsentleddet (framstiller)

Artikkel 27 nr. 1 forplikter produsenter å oppfylle artikkel 3 nr 1 (den norske oversettelsen av forordningen vil bruke begrepet «framstiller» om dette leddet, jf. forordningen artikkel 2 nr. 42).

Produktene skal i henhold til artikkel 27 nr. 1 være designet og produsert i henhold til økodesignkrav, jf. ytelseskravene i bokstav a) og foreskreven informasjon i bokstav b), og ha et digitalt produktpass som oppfyller kravene til dette og som er oppdatert og lagret som kopi for å sikre at det ikke skal gå tapt, jf. bokstav c). Dette er grunnleggende forhold innenfor forordningen og brudd på disse grunnforpliktelsene er klanderverdig og bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Artikkel 27 nr. 2 angår samsvarsvurderinger og i likhet med nr. 1 er dette grunnleggende forpliktelser hvor brudd bør kunne sanksjoneres på samme måte.

Artikkel 27 nr. 3 forplikter produsenten til å lagre dokumentasjon på samsvar i minst 10 år. For kontrollformål er dette en viktig forpliktelse og brudd på dette vil kunne svekke mulighetene for å forfølge for eksempel alvorlige saker hvor det foreligger juks med dokumentasjonen. Det er klanderverdig og bør kunne sanksjoneres ved overtredelsesgebyr.

Artikkel 27 nr. 4 forplikter produsenten til å ha rutiner som sikrer at produkter i serieproduksjon opprettholder foreskrevne standard over tid, og om nødvendig utføre fornyet samsvarsvurdering ved tekniske endringer i produksjonen, og ved endring av standarder og spesifikasjoner som benyttes i samsvarsvurderingen. Unnlattelse av å følge denne plikten underminerer den grunnleggende plikten i nr. 1 og er klanderverdig og bør kunne sanksjoneres ved overtredelsesgebyr.

Artikkel 27 nr. 5 og 6 forplikter produsenten til å sikre at produktet og produsenten kan identifiseres med nummer, navn, registreringsnumre osv. og at dette følger med produktpass og merker. Nr. 7 stiller krav til ulike former for informasjon til brukerne. Selv om dette isolert sett kan ses på som mer formelle krav, er de avgjørende for å kunne følge produktet i hele verdikjeden, herunder for at aktørene i de ulike leddene i verdikjeden kan utøve sitt respektive ansvar, og for tilsynsmyndigheter. Mangler viktig informasjon til brukerne av produktet kan det svekke formålet med regelverket som er å bidra til at produkter er i sirkulasjon og brukes og repareres lengst mulig. Mindre avvik bør primært søkes rettet, men i en helhetsvurdering bør også slike avvik kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, da de utgjør viktige elementer som skal sikre at kvalitet og informasjon opprettholdes i hele verdikjeden og muliggjør effektivt tilsyn.

Artikkel 27 nr. 8-10 inneholder diverse plikter til å sikre at produktene holder standard, og eventuelt rette feil eller trekke dem fra markedet, sikre transparent informasjon om produsenten og produktet, og samarbeide med myndighetene. I en helhetsvurdering bør ikke disse pliktene som henger innbyrdes sammen være unntatt fra å kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Saker der plikter for produsenter anvendes på importører og distributører

Artikkel 34 bestemmer at i visse tilfelle skal importører og distributører underlegges samme forpliktelser som produsenter. Da er det også rimelig at samme resonnement om sanksjoner som gjelder for produsenter også gjelder der produsentens ansvar er overført til disse aktørene i spesielle tilfelle.

Plikter for autorisert representant

Artikkel 28 nr. 2 nedfeller pliktene for en autorisert representant. En autorisert representant for produsenten skal opptre i henhold til mandatet fra produsenten, jf. artikkel 28 nr. 2. Det er en grunnleggende plikt for en markedsaktør som opptre i produsentens sted, og avvik bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Plikter for importører

Artikkel 29 nr. 1 forplikter på tilsvarende måte som artikkel 27 nr. 1 importører til å oppfylle artikkel 3 nr. 1. Forpliktelsene for importører i artikkel 29 er hovedsakelig innholdsmessig tilsvarende de samme som for produsentene, og de samme grunnene til å sanksjonere brudd med overtredelsesgebyr gjør seg derfor også tilsvarende gjeldende. Importøren har tilsvarende ansvar som en produsent til å sikre at produkter som importøren bringer i omsetning er i samsvar med EUs krav.

Plikter for distributører

Artikkel 30 pålegger distributører plikter. I henhold til definisjonen i artikkel 2 nr. 45 er distributør «enhver fysisk eller juridisk person i forsyningskjeden, bortsett fra framstilleren eller importøren, som gjør et produkt tilgjengelig på markedet». Distributøren skal opptre med nødvendig aktsomhet ift. kravene til produktene etter forordningen, jf. artikkel 30 nr. 1, og skal kontrollere at produktet har merking, link til digitalt produktpass og medfølgende informasjon/dokumentasjon i tråd med fastsatte krav før distributøren gjør produktet tilgjengelig på markedet, jf. art 30 nr. 2. Dersom produktet finnes å ikke oppfylle krav skal det ikke slippes på markedet, alternativt rettes eller trekkes tilbake dersom det allerede er ute, jf. artikkel 30 nr. 3 og 4. Formålet med disse bestemmelsene er å sikre at det ikke svikter i distribusjonsleddet, og avvik her bør kunne sanksjoneres på samme måte som for produsenter og importører.

Plikter for forhandlere

Artikkel 31 nedfeller plikter for forhandlere av produkter til å sikre at deres kunder har tilgang til informasjon som skal følge produktene, og at de følges av produktpass. Forhandlere har også plikter knyttet til merking og reklame ved fjernsalg. Det er tilsvarende grunn til å sanksjonere brudd her som i de andre leddene i kjeden, dvs. produsenter, importører og distributører.

Plikter knyttet til merker

Artikkel 32 forplikter de økonomiske aktørene til å følge merkeregler som er bestemt i en delegert rettsakt i hht. Artikkel 4, og å påføre trykte merker på produktet ihht. slike krav og ikke bruke merker som kan villede eller forvirre, jf. også her artikkel 17. Manglende merking er brudd på økodesignkravene og bør sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Villedende merking er forsøk på å omgå krav og vil kunne ses som alvorlige forseelser og bør kunne ilegges overtredelsesgebyr.

Plikter for leverandører av distribusjonstjenester

Artikkel 33 pålegger leverandører av distribusjonstjenester visse plikter. Formålet er å sikre at forhold under lagring, emballering, adressering eller forsendelse ikke setter produktets samsvar med økodesignkrav i fare. Distribusjonsledd er viktige ledd i verdikjeden og det bør kunne ilegges overtredelsesgebyr mot svikt også i disse leddene, i tråd med forordningens gjennomgående målsetting om at hele verdikjeden skal bidra helhetlig til å fremme økodesignkravene.

Plikter for online markedsplasser og online søkemotorer

Artikkel 35 nr. 1 gir uttrykk for at de generelle pliktene som følger av artikkel 11 om kontaktpunkt og 30 om sporbarhet av selgere i EUs forordning om digitale tjenester (DSA) skal gjelde også for økodesignforordningen, samt at leverandører av nettbaserte

markeds plasser også ellers skal samarbeide med markedstilsynsmyndighetene om tiltak mot ulovlige produkter tilbudt for salg via deres tjeneste i spesifikke tilfeller.

DSA Artikkel 11 gjelder plikt for leverandører av formidlingstjenester til å utpeke et kontaktpunkt for elektronisk kommunikasjon med myndigheter mv. For økodesignforordningen følger det også eksplisitt av artikkel 35 nr. 3 at leverandører av nettbaserte markeds plasser skal etablere et kontaktpunkt. Artikkel 30 gjelder plikt for leverandører av internettplattformer til å innhente nærmere angitt informasjon om selgerne før de kan benytte plattformen for salg til forbrukere, til å kontrollere denne informasjonen og til å suspendere formidlingstjenesten til selgere hvis feil/manglende informasjon ikke korrigeres. Informasjonen selgeren skal gi inkluderer blant annet en egenerklæring hvor selgeren forplikter seg til å bare tilby produkter som overholder EU-regelverk som kommer til anvendelse.

Netthandel har økt mye de siste årene og utgjør en stadig større del av omsetning til forbrukere. Det har også medført økte utfordringer med å sikre at handelen ikke skader helse og miljø og for øvrig overholder relevant regelverk. De nettbaserte markedsplattformene spiller en sentral rolle i omsetningen. Pliktene i økodesignforordningen artikkel 35 nr. 1 og 3 bidrar til at tilsynsmyndighetene kan følge opp brudd på regelverket når varer handles på nett. Det er viktig for å sikre like konkurransevilkår, og for å ivareta formålet bak økodesignregelverket. Etter departementets syn tilsier dette at overtredelser av pliktene bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Informasjonsplikter for økonomiske aktører

Artikkel 36 nr. 1 oppstiller plikter for økonomiske aktører som gjør produkter tilgjengelig på markedet ved fjernsalg til å gi informasjon før salg om hvem som er framstiller, kontaktdata til framstilleren og informasjon som gjør det klart hvilket produkt tilbudet gjelder (bilde, type, annen identifikator).

Artikkel 36 nr. 2 pålegger økonomiske aktører å gi markedstilsynsmyndighetene informasjon på forespørsel om aktører de har mottatt produkter omfattet av delegerede rettsakter vedtatt etter artikkel 4 fra eller levert slike produkter til, inkludert produktmodell og antall produkter.

Formålet med reglene er å sikre informasjonsflyt til sluttbruker og myndigheter, samt sporbarhet av produkter. Artikkel 36 nr. 1 gjelder ved fjernsalg. I den forbindelse vises det til vurderingen av overtredelsesgebyr for brudd på artikkel 35 nr. 1 og 3, og det som der er sagt om viktigheten av å kunne følge opp brudd på regelverket ved netthandel. Artikkel 36 nr. 2 bidrar generelt til at tilsynsmyndighetene kan følge opp brudd på regelverket på en god måte. Det er viktig for å sikre tillit til at regelverket overholdes og at de bakenforliggende formålene kan oppnås. Departementet mener det tilsier at overtredelse av pliktene bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Forpliktelser for aktører i forsyningskjeden

Artikkel 38 forplikter aktører som tilbyr varer eller tjenester til aktørene i verdikjeden, å gi visse typer informasjon gratis på forespørsel fra produsenter, tekniske kontrollorganer eller tilsynsmyndigheter. Formålet med disse reglene er som i de øvrige tilfellene å sikre standard og informasjonsflyt og transparens og kontrollmuligheter i hele verdikjeden slik at det ikke svikter i avgjørende ledd. Selv om tilbyderne ikke strengt tatt er direkte ledd i en

produktverdikjede som sådan, tilsier formålet med regelen at også dette kan etter forholdene ilegges sanksjoner i form av overtredelsesgebyr.

Departementet mener på denne bakgrunn at loven bør gi adgang til å ilegge økonomiske aktører overtredelsesgebyr for brudd på artiklene 27, 28 nr. 2, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 nr. 1, og 3, 36 nr. 1 og 2 og artikkel 38.

Informasjonsplikt når aktører oppdager brudd

Artikkel 27 nr. 8 andre avsnitt, artikkel 29 nr. 6 andre avsnitt og artikkel 30 nr. 4 andre avsnitt har bestemmelser om at en aktør som anser eller har grunn til å tro at produktet ikke overholder kravene i underliggende rettsakter, umiddelbart skal informere markedstilsynsmyndighetene. Departementet er usikker på om disse pliktene bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, særlig med hensyn til i hvilken grad aktørene kan pålegges å informere om egne lovbrudd underlagt administrativ sanksjon. Departementet har valgt å inkludere pliktene i forslaget til bestemmelse om overtredelsesgebyr som sendes på høring.

7.4.3 Digitale produktpass

Forordningen kapittel III inneholder krav til digitale produktpass. Digitale produktpass er et digitalt verktøy som skal gjøre det lett å få tilgang til informasjon om produktaspekter, ytelse og relevant informasjon om produktet, jf. kravene i forordningen artikkel 5-7. Det digitale produktpasset er en integrert del av innholdet i en delegert rettsakt, økodesignkravene, på et produktområde, jf. artikkel 4 nr. 1.

Brudd på krav til produktpasset kan virke som formalkrav som ikke er vesentlige brudd, men det kan variere og må vurderes konkret av tilsynsmyndighetene. Det er vanlig tilsynspraksis å gi anledning til å rette mindre feil og mangler, og det legger også forordningen opp til jf. artikkel 71. Men hvor alvorlig man ser på manglende eller mangelfullt digitalt produktpass må vurderes på bakgrunn av produktpassets betydning som en sentral del av økodesignforordningen.

Produktpasset spiller en nøkkelrolle i kontrollsystemet som skal sikre at produktene på markedet holder foreskrevne minimumsstandard. Passet skal følge produktet i hele livsløpet og være tilgjengelig i alle ledd i verdikjeden. Forordningen artikkel 7 stiller krav til hvilken informasjon som skal følge produktet. Passet skal inneholde informasjon relevant for ulike brukere av produktet, jf. artikkel 11 bokstav b): «Kunder, framstillere, importører, distributører, forhandlere, profesjonelle reparatører, uavhengige aktører, istandsettelsesforetak, refabrikasjonsforetak, materialgjenvinningsforetak, markedstilsynsmyndigheter og tollmyndigheter, sivilsamfunnsorganisasjoner, fagforeninger og andre relevante aktører skal ha vederlagsfri og enkel tilgang til det digitale produktpasset på grunnlag av deres respektive tilgangsrettigheter som fastsatt i gjeldende delegerte rettsakt vedtatt i henhold til artikkel 4.» For brukerne av produktet er det viktig å få relevant og brukertilpasset informasjon om for eksempel produktets forventede levetid eller beregnede miljø- og klimafotavtrykk, eller om hvordan produktet kan vedlikeholdes og repareres slik at det gis en lengst mulig levetid. Er denne informasjonen manglende eller mangelfull, vil det påvirke forordningens hovedformål om å fremme verdikjeder med mer bærekraftige produkter. Se også tilsvarende vurderinger knyttet til merker.

Det digitale produktpasset er et nytt og viktig digitalt verktøy i forbindelse med grensekontroll av produkter. Manglende eller mangelfullt produktpass kan stanse et produkt fra å bli innført. Det etablerer et nytt og selvstendig grunnlag for kontroll med produktene som innføres i EUs indre marked som man ikke har i dag. Det reduserer sannsynligheten for import av sub-standard produkter, selv om forordningen gjør det klart at det at et produkt får passere tollene ikke er et bevis for at produktet oppfyller de materielle kravene til produktet etter økodesignforordningen eller andre deler av EUs lovgivning, jf. artikkel 15 nr. 2 tredje ledd.

Plikten for produsent og importør som skal sørge for at produktpass finnes og følger produktet i alle ledd følger av bestemmelsene i kapittel VII artiklene 27-38 som gjennomgått over.

I tillegg inneholder kapitlet om produktpass noen særlige regler som særlig angår visse essensielle tekniske sider ved produktpasset og dets funksjon.

Artikkel 10 nr. 3 pålegger økonomiske aktører å dele nødvendige data med forhandlere og online markedsplasser slik at produktene kan identifiseres digitalt, og sikre at det finnes digitale kopier av digitale produktpass.

Artikkel 11 første avsnitt bokstav c pålegger den som er ansvarlig for tilblivelsen av produktpasset å lagre det, enten selv eller hos en tjenesteyter. Tjenesteyterne skal ikke selge, gjenbruke eller prosessere slike data utover hva som er nødvendig for å yte tjenestene med mindre det er enighet om noe annet, jf. andre avsnitt.

Artikkel 12 handler om at operatører og produksjonsenheter skal kunne identifiseres i de digitale systemene. Artikkel 12 nr. 1 til 3 pålegger visse plikter som skal sikre dette.

Artikkel 13 handler om produktpass-registrering. Artikkel 13 nr. 4 pålegger den økonomiske aktøren som setter produktet på markedet, å legge inn data i dette registeret.

Som nevnt er produktpass et sentralt virkemiddel for å oppnå økodesignforordningens hovedformål om mer bærekraftige produkter. De er både viktige for at ulike brukere av produktet kan bidra til å oppfylle dette formålet, og for å sikre effektiv kontroll og håndheving av regelverket. Dette er særlig viktig i en tid med økt netthandel med produkter fra utenfor EU/EØS. Pliktene i artikkel 10 nr. 3, 11 første avsnitt bokstav c og andre avsnitt, 12 nr. 1-3 og 13 nr. 4 bidrar til at produktpassene kan fungere etter sin hensikt. Departementet vurderer derfor at overtredelse av pliktene bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

7.4.4 Merker

Kapittel IV inneholder krav til merking på produktet. Forordningen krever i noen tilfelle at informasjonen som skal følge produktet i henhold til artikkel 7, skal fremgå i form av en etikett eller merking av produktet. Artikkel 16 har bestemmelser om krav til innholdet i merker som skal nedfelles i en delegert rettsakt. Kravene i artikkel 16 er rettet mot EU-kommisjonen og beslutningen om innholdet i en delegert rettsakt.

Artikkel 17 retter seg mot de økonomiske aktørene. Artikkelen inneholder et forbud mot å sette produkter på markedet som er påført eller vedlagt merking som er egnet til å villedle eller

forvirre kunder ved å etterligne merking som er pålagt etter artikkel 16, eller som er vedlagt annen informasjon som er egnet til å villedde eller forvirre kunder med hensyn til merkingen pålagt etter artikkel 16.

Villedende informasjon kan svekke forbrukernes mulighet til å velge mest mulig sirkulære produkter. Det svekker formålet med regelverket som er å styrke omstillingen til en mer sirkulær økonomi med lavere ressursforbruk. Dersom produktene ikke scorer så høyt på ulike parametere som merkingen kan gi inntrykk av, vil det også kunne skade tilliten til merkeordningene og motvirke målene økodesignforordningen søker å oppnå. Departementet anser villedende merking og informasjon som alvorlig fordi den underminerer tilliten til og effekten av den informasjonen som skal følge produktene og sikre at de brukes best og lengst mulig. Det vil også forrykke konkurranseforholdene i markedet til ulempe for seriøse aktører og aktører som holder høy standard. Det vil derfor være viktig at tilfelle der merker misbrukes til å villedde eller forvirre, og særlig når det gjøres for å skaffe seg selv uberettigede markedsfordeler, kan møtes med reaksjoner i form av overtredelsesgebyr.

Departementet mener på denne bakgrunn at loven bør gi adgang til å ilegge overtredelsesgebyr for overtredelser av artikkel 17.

7.4.5 Lagre av usolgte forbrukerprodukter

Kapittel VI om usolgte forbrukerprodukter skiller seg fra de øvrige reglene i forordningen ved at det inneholder regler som gjelder direkte etter forordningen og ikke er avhengig av å bli operasjonalisert i en delegert rettsakt. Det kan imidlertid bli utferdiget utfyllende og mer detaljerte rettsakter til hovedbestemmelsene i kapitlet. Virkeområdet for artikkel 25 kan også utvides etter fastlagt prosedyre i forordningen.

Artikkel 23 inneholder en generell plikt til å iverksette tiltak for å forebygge at usolgte forbrukerprodukter må destrueres. Som rettslig norm er denne veldig overordnet og kan være vanskelig å håndheve direkte. Departementet anser at dens viktigste funksjon er å virke som normgivende hovedregel og tolkningsmoment overfor de øvrige bestemmelsene i kapitlet som operasjonaliserer hovedregelen, og at det derfor ikke er naturlig å knytte overtredelsesgebyr direkte til denne.

Artikkel 25 gjelder forbud mot destruksjon av usolgte forbrukerprodukter. Destruksjon skal i denne sammenhengen forstås bredere enn slik man i norsk språkbruk normalt ville bruke begrepet. I henhold til økodesignforordningen artikkel 2 nr. 34 betyr destruksjon å bevisst skade eller kassere et produkt, med unntak av kassering hvor eneste formål er å levere det kasserte produktet til forberedelse til ombruk, herunder til istandsetting eller refabrikasjon. Artikkel 25 nr. 1 forbyr destruksjon av usolgte forbrukerprodukter listet i vedlegg VII til økodesignforordningen, med virkning fra 19. juli 2026. Artikkel 25 nr. 2 setter forbud mot at markedsdeltakere som ikke rammes av forbudet i nr. 1 destruerer usolgte produkter som leveres til dem med intensjon om å omgå forbudet. Listen i vedlegg VII inkluderer nærmere angitte typer klær, klestilbehør og fottøy. EU-kommisjonen er gitt myndighet til å vedta underliggende rettsakter som endrer listen, herunder ved å tilføye nye produkter. EU-kommisjonen skal også vedta rettsakter som supplerer økodesignforordningen ved å sette unntak fra forbudet satt i artikkel 25 nr. 1. Departementet viser til at destruksjon av usolgte forbrukerprodukter som tekstiler og fottøy er i ferd med å bli et omfattende miljøproblem i EU/EØS. Forbud mot destruksjon er ment å gi insentiver til å unngå overproduksjon og

redusere avfallsproduksjonen, noe som vil redusere miljøpåvirkningen fra produktene. Det er også en målsetting å harmonisere regelverket på tvers av medlemsstatene i EU, hvor flere land allerede har innført nasjonal regulering, slik at man unngår konkurransevridning. Overtredelse av forbudet vil motvirke oppnåelsen av disse målene.

Artikkel 25 nr. 2 setter forbud mot at markedsdeltakere som ikke rammes av forbudet i nr. 1 destruerer usolgte produkter som leveres til dem med intensjon om å omgå forbudet.

Departementet mener det er viktig å kunne ilegge sanksjoner mot dette nye forbudet som retter seg mot store økonomiske aktører og har til formål å redusere et alvorlig miljøproblem og snu en voksende ikke-bærekraftig trend. Loven bør derfor gi adgang til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på artikkel 25 nr. 1. Det er også særs viktig at forbudet ikke uthules ved omgåelser, slik at muligheten for å ilegge sanksjoner mot forhold som nevnt i artikkel 25 nr. 2 også bør være tilstede.

7.4.6 Samsvarsvurderinger

De økonomiske aktørene sitt ansvar for å dokumentere at produktet de introduserer i markedet oppfyller kravene under økodesignforordningen, er en viktig del av kontrollen med økodesignkravene gjennom å pålegge aktørene en egenkontroll, som også kan etterprøves av de nasjonale markedstilsynsmyndighetene. Systemet med samsvarsvurderinger er en vel etablert metodikk i europeisk produktregelverk. Dokumentasjonen skal i henhold til artikkel 39 nr. 1 følge anerkjent metodikk og standarder for testing, måling og beregning. Det er i utgangspunktet en alvorlig sak om en aktør jukser med metodikk og standarder for å gi produktet en bedre attest og slik oppnå uberettigede fordeler i markedet. Kontrollen i markedet hviler tungt på at samsvarsvurderingene er korrekte og pålitelige. Departementet mener derfor brudd på kravene til samsvarsvurderinger bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Artikkel 40 retter seg mot omgåelse av økodesignforordningens bestemmelser og atferd egnet til å motvirke forordningens formål. Artikkelen oppstiller i nr. 1 et overordnet forbud mot at markedsdeltakere foretar seg noe som undergraver produkters oppfyllelse av kravene i forordningen, uavhengig av om det dreier seg om kontraktuell, kommersiell, teknisk eller annen type atferd. Artikkelen inneholder også mer spesifiserte forbud for produkter regulert av underliggende rettsakter, herunder forbud mot:

- Å gjøre produkter tilgjengelig på markedet hvis de er designet slik at produktene endrer oppførsel eller egenskaper når de testes for å oppnå bedre resultater opp mot krav i rettsaktene, jf. artikkel 40 nr. 2;
- Å gi instruksjoner for testing som endrer atferden til produktene for å oppnå bedre resultater, herunder instruksjoner som fører til en manuell endring av produkter før testing som endrer produktenes atferd, jf. artikkel 40 nr. 3;
- Å gjøre produkter tilgjengelig på markedet som er designet slik at de endrer sin atferd eller egenskaper innen en kort periode etter at de er tatt i bruk, og som fører til en forverring av ytelsen knyttet til regulerte parametere eller forverring av funksjonalitet fra et brukerperspektiv, jf. artikkel 40 nr. 4; og

- At oppdatering av programvare (software og firmware) fører til forverring av ytelse utover akseptable marginer som er spesifisert i underliggende rettsakter eller forverring av funksjonalitet fra et brukerperspektiv som målt ved metodikk brukt i samsvarsvurdering, jf. artikkel 40 nr. 5.

Departementet ser alvorlig på den type atferd som beskrives i artikkel 40. Dette dreier seg om atferd egnet til å omgå eller motvirke forordningens bestemmelser og formål, noe departementet mener er kritikkverdig, særlig der aktøren handler forsettlig. Overtredelse av denne typen forbud vil kunne medføre en uberettiget gevinst for aktøren, samtidig som det påfører brukere kostnader til kjøp av nye produkter. Det vil også kunne føre til en svekkelse av tilliten til kontrollregimene økodesignforordningen legger opp til, ved at man ikke kan stole på at samsvarsvurderingene og samsvarserklæringene gjenspeiler produktenes faktiske egenskaper over tid. Atferden vil også motvirke formålene med økodesignforordningen knyttet til økt bærekraft og mindre miljøpåvirkning gjennom produktenes livssyklus, da produktene rent faktisk ikke oppfyller de materielle kravene som er satt.

Departementet mener på denne bakgrunn at loven bør gi adgang til å ilegge overtredelsesgebyr for overtredelser av artikkel 39 nr. 1 og artikkel 40.

7.5 Forslag til endringer i bpl. § 14

Departementet foreslår et nytt første ledd i gjeldende bpl. § 14 om overtredelsesgebyr, som spesifikt angir handlingsnormene i forordningen hvor overtredelsesgebyr kan ilegges.

Andre ledd foreslås å vise til at det i forbindelse med beslutning om overtredelsesgebyr skal ses hen til momentene i økodesignforordningen artikkel 74 nr. 2.

Forslaget i tredje ledd gir hjemmel for utfyllende bestemmelser i forskrift om illeggelse og utmåling av overtredelsesgebyr.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget gjør det mulig for Norge å oppfylle økodesignforordningen artikkel 74 om sanksjoner for overtredelser av økodesignforordningen, og er derfor en nødvendig del av de lovendringene som samlet sett er nødvendige for å innlemme økodesignforordningen i norsk rett. Endringene i § 14 vil inngå i en samlet proposisjon LS med endringer i bærekraftige produkter-loven som er nødvendige for å gjøre økodesignforordningen til norsk lov og føre tilsyn med og håndheve dens bestemmelser og samtykke til innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Foreliggende lovforslag vil ikke i seg selv medføre økonomiske konsekvenser for forvaltningen.

Lovforslaget vurderes ikke å medføre økonomiske konsekvenser for næringslivet som sådan. Forslaget angår kun myndighetenes virkemidler for å sanksjonere brudd på regelverket. Formålet med sanksjonsbestemmelsene er å bidra til etterlevelse fra økonomiske aktører og illeggelse av overtredelsesgebyr vil ha en økonomisk konsekvens for overtredere. Nærmere vurderinger av konsekvenser vil bli utredet og vurdert ifm gjennomføringsforskrifter. En

effektiv kontroll og sanksjonering av brudd på regelverket vil være positivt for konkurransevilkårene i næringslivet, siden et effektivt myndighetstilsyn og den allmennpreventive effekten av bruk av sanksjoner bidrar til å redusere spillerommet for useriøse aktører som svekker markedsforholdene til den seriøse delen av næringslivet som oppfyller forordningens krav.

Når det spesielt gjelder de nye bestemmelsene om forbud mot destruksjon av usolgte lagre av klær og sko, jf. artikkel 25, som trer i kraft 19. juli 2026, har Mepex gjort en kartlegging for Miljødirektoratet og anslått at om lag 250 virksomheter i Norge vil omfattes av forbudet.

Mulighetene for på en effektiv måte å ilegge sanksjoner mot brudd på forordningen forventes å bidra til økt etterlevelse av regelverket og dermed bidra til lavere klima- og miljøfotavtrykk i hele verdikjeden for produkter.

9 Forslag til endring i § 14 om overtredelsesgebyr

§ 14 nytt første, andre og tredje ledd skal lyde:

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer følgende bestemmelser i økodesignforordningen:

- a. artikkel 3 nr. 1, 27, 28 nr. 2, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 nr. 1 og 3, 36 nr. 1 og 2 og artikkel 38 om plikter til ulike aktører i forsyningskjeden for produkter som bringes i omsetning eller tas i bruk i det indre marked,*
- b. artikkel 10 nr. 3, 11 første avsnitt bokstav c og andre avsnitt, 12 nr. 1-3 og 13 nr. 4 om plikter knyttet til digitale produktpass*
- c. artikkel 17 om etterlignende merker*
- d. artikkel 25 nr. 1-2 om forbud mot destruksjon av usolgte forbrukerprodukter,*
- e. artikkel 39 nr. 1 om samsvarsvurderinger og artikkel 40 om omgåelse,*

Ved ileggelse av overtredelsesgebyr etter første ledd skal det ses hen til momentene i økodesignforordningen artikkel 74 nr. 2.

Kongen kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om ileggelse og utmåling av overtredelsesgebyr etter første ledd.

Gjeldende første, andre og tredje ledd blir fjerde, femte og sjette ledd.